

Raadsvoorstel

Onderwerp	Gewijzigde investering en exploitatie Balijhoeve
Zaaknummer	-2017-001092
Documentnummer	DOC-2017-008373
Versie	
Auteur	N. van Zanten e.j.van.zanten@zoetermeer.nl 079-3468088
Gemeentesecretaris	Koek, H.M.M.
Directeur	Nood, R. van
Portefeuillehouder	Paalvast, R.C.
Medeverantwoordelijke(n)	Vugs, I.H.C.; Kuiper, T.C.

Uiterste behandeldatum (+ reden)	5 maart 2018 zie memo
Programma(s)	Welzijn en zorg Duurzaam en groen
Indien geheim	Reden: Termijn:
Eerdere besluitvorming	Raadsvoorstel investering Balijhoeve d.d. 23 januari 2017
Samenvatting	<p>De gemeenteraad heeft op 23 januari 2017 besloten om een krediet van € 800.000 beschikbaar te stellen voor de uitvoering van het voorstel 'Balijhoeve in de steigers' van het bewonerscollectief de Sambagroep (Samenspraakgroep Balijhoeve) van 2 oktober 2016. Bij het uitwerken van de plannen voor de verbouwing blijkt de bouw door het tijdsverloop en door herbezinning van de gemeente op de kwaliteit van het eindresultaat (duurzaamheid, toegankelijkheid en veiligheid) duurder uit te vallen dan eerder begroot. Daarnaast werd in 'Balij in de steigers' uitgegaan van financiële bijdragen van te contracteren huurders aan de exploitatie. Ondanks een positieve houding van de diverse partijen is het dit jaar niet gelukt om binnen de beoogde visie van de wijkbewoners en de stadsboerderij huurders te vinden en hen structureel en financieel aan het concept te binden. Voor het kunnen starten van de bestemmingsplan- en de aanbestedingsprocedure is een nieuw investeringsbesluit van de raad nodig.</p> <p>Gezien het belang van de sociale ontmoetingsplek voor de stad en in het bijzonder de wijk Rokkeveen wordt de raad gevraagd het eerdere verstrekte krediet aan te vullen met een bedrag van € 800.000 en de daarmee verbonden extra exploitatielast van ten hoogste € 80.000 in de begroting op te nemen. Daarnaast wordt een eenmalig budget gevraagd voor de duur van 1 jaar voor het opzetten en invoeren van een beheerconcept door een kwartiermaker.</p>
Bijlagen + locatie	Begrotingswijziging

Raadsbesluit nr. DOC-2017-008373

Gewijzigde investering en exploitatie Balijhoeve

De raad van de gemeente Zoetermeer;

Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 9 januari 2017

besluit

1. Een aanvullend krediet beschikbaar te stellen voor de investering in de verbouw van Stadsboerderij de Balijhoeve voor in totaal € 800.000 bestaande uit:

- a. niet beïnvloedbare extra kosten van € 580.000
- b. aanpassingen op het gebied van toegankelijkheid en veiligheid van € 120.000
- c. aanpassingen op het gebied van duurzaamheid (nul op de meter) van € 100.000.

2. In de exploitatie van de begroting:

- a. voor hogere kapitaallasten van € 55.000, lagere huuropbrengsten van € 43.000 en lagere overige exploitatielasten van € 18.000 vanaf 2020 een aanvullend structureel exploitatiebudget op te nemen van ten hoogste € 80.000
- b. voor het opzetten en invoeren van het beheer van de Balijhoeve eenmalig € 60.000 (2019: € 30.000, 2020: € 30.000) beschikbaar te stellen
- c. de budgetten onder 2a te verantwoorden op de programma's 2 en 4 voor ieder € 40.000 en het budget onder 2b te verantwoorden op programma 2 en deze budgetten te dekken uit het begrotingssaldo.

3. De eventuele meevaller uit het BTW nadeel ten gunste te stellen van de algemene middelen.

4. De uit dit voorstel voortvloeiende begrotingswijziging vast te stellen.

Dit besluit treedt in werking twee weken na de bekendmaking daarvan. Tenzij over dit besluit een inleidend verzoek tot het houden van een referendum wordt gedaan.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad op 5 maart 2018

de griffier,

de voorzitter,

drs. R. Blokland MCM

Ch.B. Aptroot

Toelichting

Probleemstelling en kader

In de raadsvergadering van 23 januari jl. heeft u een besluit DOC-2016-007191 genomen over de herinrichting van Stadsboerderij de Balijhoeve en de bijbehorende financiering. Aan de voorwaarde dat aan de investering minimaal voor € 300.000 door derden wordt bijgedragen is inmiddels voldaan. Staatsbosbeheer (SBB) / Dunea en Fonds 1818 hebben hiervoor een eenmalige bijdrage toegezegd van in totaal € 300.000.

Op 17 november 2017 hebben wij u via een memo geïnformeerd over de knelpunten in de voortgang van de renovatieplannen. Deze knelpunten betreffen financieringstekorten voor de verbouw en een niet sluitende exploitatie. Eerdere toezeggingen en intenties blijken niet geëffectueerd te kunnen worden en de exploitatie van de horeca vraagt meer tijd. Daarbij komt de vraag voor de ontwikkeling van een passend beheermodel. Om de Balijhoeve succesvol te kunnen verbouwen en verder te kunnen ontwikkelen volgens de eerder beschreven visie is extra geld nodig voor zowel de investering als de jaarlijkse exploitatie. Op basis van voortschrijdend inzicht heeft de gemeente een nieuwe exploitatie opgesteld. De extra investeringen worden ingegeven door de volgende ontwikkelingen:

1. Ontwikkelingen met effect op het investeringsbedrag

a. *Niet beïnvloedbare extra kosten (€ 580.000)*

BTW

Aangezien de business case is veranderd, is onzeker of de gemeente de BTW kan aftrekken. Voor nu is er in de nieuwe krediet aanvraag van uitgegaan dat alle BTW (€ 300.000) kostenverhogend is. Indien het BTW nadeel voordeliger uitpakt komt deze meevaller ten gunste van de algemene middelen.

Bouwkostenstijging

De opleving van de economie en de daarmee samenhangende groei van bouwactiviteiten hebben tot een onvoorzienbare stijging van de bouwkosten geleid. Op dit moment wordt rekening gehouden met een extra investeringsbedrag van € 150.000.

Project- en Overheadkosten

In de berekeningen voor het raadsvoorstel van 23 januari 2017 is geen rekening gehouden met de volledige opslag van de zogenaamde project- en overheadkosten. Het gaat om een bedrag van circa € 130.000.

b. Aanpassingen op het gebied van toegankelijkheid en veiligheid (€ 120.000)

Om mede een belangrijke ontmoetingsplek te worden voor kwetsbare bezoekers zijn extra aanpassingen m.b.t. de toegankelijkheid en veiligheid nodig. Denk hierbij voor het hoofdgebouw aan automatisch opengaande deuren voor mindervaliden, afzonderlijk afsluitbare ruimten, een toiletgroep die ook vanaf buiten toegankelijk is en een professionele keuken. Het hoofdgebouw krijgt een volledige publieks- en ontmoetingsfunctie. De huisvesting van de dieren en de opslag van materialen wordt verplaatst naar de bestaande stallen en een nieuw te realiseren kapschuur. De kapschuur krijgt o.a. een quarantainehok en een eigen toegang. Ook zijn aanpassingen van het terrein van de Balijhoeve noodzakelijk voor de veiligheid van de bezoekers. Alle aanpassingen bij elkaar gaat het om een totaalbedrag van € 120.000.

c. Aanpassingen op het gebied van duurzaamheid (Nul op de meter)

De wens is om de Balijhoeve te verduurzamen door bij de verbouw te investeren in een nul op de meter locatie. Dit was niet eerder begroot en vergt een extra investering van € 100.000 die in circa 8 jaar terugverdiend wordt vanwege de jaarlijkse lagere energiekosten.

Voor zowel de aanpassingen op het gebied van toegankelijkheid en veiligheid als de verduurzaming zullen mogelijkheden om subsidie aan te vragen nog benut worden.

De hierboven toegelichte niet beïnvloedbare extra kosten, de extra benodigde aanpassingen t.b.v. de toegankelijkheid en veiligheid, en de nul op de meter maatregelen zorgen ervoor dat het eerdere investeringsbudget van € 800.000 niet meer realistisch is. Doorrekening door een extern adviesbureau geeft aan dat voor het uitvoeren van de plannen, zonder afbreuk te doen aan de breed gedragen visie en uitgangspunten van de Sambagroep € 1,6 miljoen inclusief BTW nodig is. Om die investering mogelijk te maken is een aanvullend krediet nodig van € 800.000.

2. Ontwikkelingen m.b.t. de exploitatie

De ontwikkelingen rond de Balijhoeve hebben ook invloed op de exploitatie van de begroting. In de eerste plaats omdat het extra krediet leidt tot hogere kapitaallasten. De kapitaallasten stijgen met € 55.000 tot € 93.000 per jaar. Hierbij is rekening gehouden met de richting die in het raadsvoorstel 'Uitwerking wijziging BBV: Nota waarderen, activeren, afschrijven en rente' van 18 december 2017 is opgenomen.

In de tweede plaats omdat aan een aantal uitgangspunten in het raadsvoorstel van januari 2017 om uiteenlopende redenen niet kan worden voldaan. Deze redenen en de budgettaire gevolgen worden hieronder nader toegelicht.

Uitgangspunt 1.

Een zorginstelling kan zowel financieel als aan het beheer een bijdrage leveren.

Een zorginstelling heeft in haar intentieverklaring van 23 november 2016 aangegeven een breed scala van (ondersteunende) functies uit te kunnen voeren onder begeleiding van hun professionals. De zorginstelling heeft echter aangegeven dat er knelpunten zijn waardoor zij de horeca niet zoals beoogd kunnen uitvoeren. Het financiële voordeel uit de horeca zou terugvloeien naar de gemeente. In het raadsvoorstel van januari 2017 is rekening gehouden met een stijging van de horeca omzet met € 38.000 tot € 80.000.

Naar aanleiding van een nadere verkenning met de Sambagroep starten nieuwe gesprekken om de uitvoering van de horeca te beleggen bij een zorginstelling in combinatie met vrijwilligers. De zorginstelling heeft dan de regie over de horeca, zodat 7 dagen per week horeca geboden wordt. Dit horecaconcept past goed bij de vraag van de wijkbewoners naar een laagdrempelige sociale ontmoetingsplek. Een commerciële horeca exploitant verdient niet de voorkeur, omdat dan geen zorgcliënten kunnen deelnemen.

Het horecaconcept wordt in de loop van dit jaar verder uitgewerkt. We verwachten dat door het nieuwe beheerconcept van de Balijhoeve meer kwetsbare wijkbewoners gebruik gaan maken van de horeca. Er zijn geen budgettaire gevolgen ten opzichte van het raadsvoorstel van januari 2017. Wel zullen de inkomsten uit de horeca pas in de exploitatie meegenomen worden als de verbouwing klaar is. De te verwachten horeca inkomsten zijn vanaf 2020 geraamd (was 2018).

Uitgangspunt 2.

Partners betalen huur voor het gebruik van de faciliteiten van de Balijhoeve.

Partners op het gebied van groen, recreatie en educatie zien toch geen mogelijkheden om een jaarlijkse huur te betalen. Deze partners leveren wel een eenmalige bijdrage in de investering

waarvoor ze incidenteel gebruik vragen van kantoor en vergaderruimte. De bovenverdieping van het hoofdgebouw is na de verbouwing beschikbaar voor losse verhuur. De sociale ontmoeting vindt voornamelijk plaats op de begane grond en op een laagdrempelige manier. Voor deze functie is een ruimte gereserveerd. Naast de uitgangspunten van begin januari 2017 zijn afgelopen jaar ook andere opties verkend voor het beheer zoals samenwerking met de bibliotheek en met een kinderdagverblijf. Het toevoegen van een kinderopvangfunctie vraagt vanwege de strakke eisen van wet- en regelgeving om een extra investering. Deze investering is nog niet meegenomen in het huidige investeringsbedrag. Als blijkt dat deze functie wenselijk is wordt de kinderopvangorganisatie in eerste instantie gevraagd de investering te doen. Eventueel zal de raad gevraagd worden krediet beschikbaar te stellen en het te dekken door langlopende huurcontracten.

In de exploitatiebegroting van 23 januari 2017 was rekening gehouden met jaarlijkse huurinkomsten van partners en losse verhuur van € 23.000. Deze huurinkomsten blijken te hoog te zijn. Hiervoor is gekeken naar de huurinkomsten van vergelijkbare panden. De te verwachten huurinkomsten worden nu begroot op €5.000 en zijn in de exploitatie vanaf 2020 verwerkt.

Uitgangspunt 3.

Dagbesteding op de vernieuwde Balijhoeve levert zorginkomsten op.

Er zijn de nodige gesprekken met zorgorganisaties gevoerd, maar deze hebben nog niet geleid tot een overeenkomst. Ook op de andere boerderijen zoals op Stadsboerderij de Weidemolen blijkt het niet eenvoudig te zijn om een passend concept te ontwikkelen met zorgaanbieders voor dagbesteding. De eerder begrote huurinkomsten moeten daarom vooralsnog als niet langer realistisch gezien worden (was € 25.000).

Uitgangspunt 4.

Het toekomstig beheer wordt opgepakt door de stad

De Balijhoeve nieuwe stijl zal zich na de verbouwing moeten ontwikkelen tot een nieuw concept. In dit concept werken vrijwilligers, buurtpartners, sociale partners en professionals samen en ontwikkelen een toekomstbestendig model. De Balijhoeve ontwikkelt zich hierbij tot social hub in de wijk Rokkeveen. Met daarnaast de Stadsboerderij voor bewoners uit de stad die ontspanning zoeken in het groen. Met alle gebruikers, wijkpartners en subsidiegevers gezamenlijk wordt een beheermodel ontwikkeld, dat voldoet aan de door de subsidiegevers gestelde eisen.

Om het te ontwikkelen en in te voeren is een kwartiermaker noodzakelijk voor de duur van een jaar. Voor de inzet van deze kwartiermaker wordt een eenmalig budget gevraagd van € 60.000.

Visie

De aanleiding van uw besluit van 23 januari 2017 was het advies van de Samenspraakgroep Balijhoeve (Sambagroep) 'De Balijhoeve in de Steigers',. Dit advies vormt nog steeds de basis voor de verbouwing en ontwikkeling van de Stadsboerderij.

Stadsboerderij de Balijhoeve biedt nu al jaarlijks aan zo'n 70.000 bezoekers laagdrempelige educatieve en recreatieve programma's in en over het Zoetermeerse groen, contact met dieren en speelmogelijkheden. Dit komt de gezondheid en vitaliteit van bewoners van jong tot oud ten goede en draagt bij aan de leefbaarheid in Zoetermeer en in het bijzonder aan de ontwikkeling van kinderen. Daarnaast wordt de Balijhoeve met het nieuwe plan een plek waar sociaal kwetsbare mensen (mensen met een beperking kunnen participeren, zoals in de horeca, bij de verzorging van het terrein en de dieren of aan dagbesteding).

In de perspectiefnota 2018 wordt gesproken over "de ontwikkeling van maatschappelijke initiatieven en social hubs (ontmoetingen en verbindingen die de samenleving positief

beïnvloeden) en bij interesses en behoeften van buurt of wijk.” Een dergelijke plek bestaat op dit moment nog niet in de wijk Rokkeveen. Het advies van de Sambagroep om in te spelen op de ontwikkelingen in de wijk Rokkeveen, zoals de vergrijzing en de vereenzaming sluit hier volledig op aan. De Balijhoeve is als bestaande en veel bezochte plek een goede locatie om als ‘social hub’ te dienen.

Conclusie huidige situatie

Om de Balijhoeve succesvol te kunnen verbouwen en verder te kunnen ontwikkelen volgens de eerder beschreven visie is extra geld voor zowel de investering als de jaarlijkse exploitatie nodig. Daarnaast is extra financiering nodig voor een kwartiermaker om een gedegen beheerconcept te ontwikkelen.

Voorstel/keuzemogelijkheden/risico's

Sociale variant

In het plan “Balijhoeve in de steigers” adviseert de Sambagroep om in te spelen op de ontwikkelingen in de wijk Rokkeveen, zoals de vergrijzing. De bedoeling is om de ontmoetingsfunctie voor ouderen structureel te kunnen faciliteren in de Balijhoeve. De voormalige bezoekers aan de koffieochtenden van het Morapad kunnen bijvoorbeeld hun samenzijn voortzetten in de nieuwe Balijhoeve.

De Balijhoeve wordt een poort naar het Balijbos, een ontmoetingsplek voor de wijk en een plek waar (mantel) zorg voor ouderen en mensen met een beperking uit heel Zoetermeer wordt aangeboden.

De wijk Rokkeveen kenmerkt zich op dit moment veelal door tweeverdieners met een druk leven waardoor er weinig tijd is voor omwonenden. De wijk kent ook een sterke vergrijzing. De alleenwonende ouderen kunnen daardoor eerder in een sociaal isolement komen met het risico op vereenzaming. De nieuwe Balijhoeve biedt dan ook een passende plek voor ontmoeting en activiteiten die ouderen gezond houden. Denk hierbij aan samen bewegen zoals wandelen in het Balijbos, samen tuinieren en voorlichting krijgen over voeding. Ook de mogelijkheid om op de Stadsboerderij samen te eten draagt bij aan een gezonde levensstijl en fittere ouderen. Met de ontwikkeling van de sociale variant wordt de Balijhoeve ook voor ouders met kleine kinderen of recreërende volwassenen een gezelligere plek om elkaar te ontmoeten en naar toe te gaan. Het kan de uitvalsbasis worden voor mensen die in de omgeving wandelen, de hond uitlaten, fietsen, joggen, sporten.

Deze ontwikkelingen sluiten aan bij het eerder geformuleerde maatschappelijke initiatief n.l. een social hub, waar ontmoeting en verbinding in een wijk centraal staat. Een terugverdien of commercieel model waarbij het exploitatietekort wordt ingevuld doet teniet aan de uitgangspunten van Balij in de steigers.

Aangezien Balij in de steigers een maatschappelijk functie heeft lijkt het logisch om de kosten uit bestaande WMO middelen te dekken. Hoewel vanuit beleid WMO het belang van het initiatief gezien wordt, zijn er geen middelen binnen het huidige WMO-budget en zijn er ook geen mogelijkheden om te herschikken. Voorgesteld wordt de raad te vragen om een jaarlijkse exploitatiebijdrage van ten hoogste € 80.000 uit het begrotingssaldo ter dekking van de hogere kapitaallasten, lagere huuropbrengsten en overige exploitatielasten.

Alternatieve varianten

Indien er geen extra geld beschikbaar is voor de noodzakelijke investeringen in de Balijhoeve is het alternatief om alleen het hoofdgebouw en het terrein te renoveren. Hiermee behoudt de boerderij zijn oorspronkelijke functie. Deze variant is nu niet uitgewerkt om aan de

betrokkenheid van het burgerinitiatief vast te houden. Als alsnog besloten wordt om niet de sociale variant te ontwikkelen zal een renovatievoorstel aangeboden worden. Een derde variant is het sluiten van de Balijhoeve. De raad heeft eerder gesteld dat vervreemden van de Balijhoeve geen optie is. Gezien deze uitspraak legt het college deze variant niet voor.

Financiën

De budgettaire gevolgen van de extra investering in de Balijhoeve en de aanpassingen in de exploitatie van de Balijhoeve zijn in onderstaande tabel in beeld gebracht. Hierbij is een vergelijking gemaakt met de situatie zoals opgenomen in het raadsvoorstel van januari 2017. Zowel binnen de budgetten van het domein WMO als vanuit domein Groen Spelen Leren (GSL) is geen financiële ruimte aanwezig om bij te dragen aan de kosten van de verbouwing en exploitatie. Na de verbouwing dient de Balijhoeve naast een belang als stadsboerderij voor jong en oud, als een 'social hub' voor ontmoeting en een mogelijkheid voor sociaal kwetsbaren en mensen met een beperking om te participeren. Deze uitbreiding van aanbod aan zorg en dagbesteding is de reden dat € 40.000 op programma 2 wordt geschreven. Daarom wordt gevraagd vanuit het begrotingssaldo het budget binnen programma 4 GSL met € 40.000 te verhogen en het budget binnen programma 2 Zorg en welzijn eveneens met € 40.000 te verhogen.

	EXPLOITATIE VANAF 2020			2018	2019	2020	2021	v.a. 2022
	raadsvoorstel jan-17	nieuwe jan-18	verschil - = negatief					
A. BATEN								
omzet horeca	80	80	0	-38	-38	0	0	0
inkoopwaarde omzet	-35	-35	0	17	17	0	0	0
omzet zorg, verhuur ruimte, en overige inkomsten	48	5	-43	-45	-45	-43	-43	-43
totaal baten	93	50	-43	-66	-66	-43	-43	-43
B. LASTEN								
personeel	141	141	0					
tijdelijke capaciteit beheerconcept					-30	-30		
kapitaallasten	38	93	-55	38	38	-55	-55	-55
overige huisv lasten (nul op de meter)	49	36	13	20	20	13	13	13
overige exploitatie- lasten (exclusief inkoop horeca)	49	44	5	8	8	5	5	5
totaal lasten	277	314	-37	66	36	-67	-37	-37
C. Financieel resultaat (A+B)	-184	-264	-80	0	-30	-110	-80	-80
D. DEKKING					0	0	0	0
E. BUDGETTAIR RESULTAAT (C-D)	-184	-264	-80	0	-30	-110	-80	-80

De nieuwe exploitatie van de Balijhoeve doet vanaf 2020 structureel een beroep van € 80.000 op het begrotingssaldo. Daarnaast is er sprake van tijdelijke kosten voor de kwartiermaker. Door de latere verbouw van de Balijhoeve vallen de eerder geraamde kapitaal- en exploitatielasten in 2018 en 2019 lager uit maar datzelfde geldt voor de geraamde inkomsten uit verhuur.

Stappen en procedures

Het huidige ontwerp van de te verbouwen boerderij en de te bouwen kapschuur vraagt een uitgebreide procedure voor de omgevingsvergunning. Een dergelijke procedure heeft een doorlooptijd van 26 weken. Daarna starten de aanbestedingsprocedures, opgevolgd door de

bouwtijd zodat er nog minimaal één jaar voorbij gaat. In deze maximale proceduretijd kan mogelijk tijd worden gewonnen door de aanbesteding in te zetten bij SEBO-bedrijven.

Voor deze verbouwing zal in overleg met de betrokken bewoners gezocht worden naar passende keuzes door waar mogelijk het plan op te knippen. Onderdelen die zonder uitgebreide procedure kunnen worden uitgevoerd zoals de verbouw aan het hoofdgebouw kunnen dan eerder starten. Gezamenlijk met de bewoners zullen keuzes gemaakt worden om de doorlooptijd te versnellen zonder dat het beoogde ontwerp verloren gaat.

Samenspraak en Communicatie

Het gehele renovatieproces wordt in co-creatie met de wijkbewoners vertegenwoordigd in de Sambagroep uitgevoerd. De Sambagroep is steeds betrokken bij alle ontstane knelpunten en de oplossingen die nu worden voorgesteld. De Sambagroep zal ook nauw betrokken blijven bij de verdere plannen voor verbouw en bouw. Voor de bouw is een uitgebreide procedure voor de omgevingsvergunning van toepassing, tenzij in overleg met de Sambagroep het ontwerp op onderdelen worden aangepast. Om de betrokkenheid van de wijkbewoners niet te verliezen wordt zoveel mogelijk samen naar innovatieve oplossingen gezocht door de bouw op te knippen zodat de delen waar geen vergunning voor nodig is eerder kunnen starten. De directe omgeving wordt middels een maandelijkse nieuwsbrief op de hoogte gebracht van de meest recente ontwikkelingen.

Duurzaamheid

Het uitgangspunt bij de verbouwing van de Balijhoeve is dat er waar mogelijk gekozen wordt voor duurzame en klimaatvriendelijke oplossingen. Zo worden materialen bij de verbouwing waar mogelijk hergebruikt en wordt de Balijhoeve na de verbouwing energie neutraal.

Toegankelijkheid en bruikbaarheid voor gehandicapten

Het pand zal na de verbouw volledig toegankelijk zijn voor ouderen en gehandicapten.

Rapportage en evaluatie

Niet van toepassing.

Begrotingswijziging

Zie bijlage.